

Dyslexie-protocol

Gymnasium Beekvliet

**2018-
2019**

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Wat is dyslexie?	3
Definitie.....	3
Onderkenning.....	3
Gevolgen van dyslexie.....	3
3. Wie wordt op Gymnasium Beekvliet als dyslectisch beschouwd?	4
4. Hoe signaleren wij dyslexie?	4
Screening klas 1	4
Signalering in hogere leerjaren	4
5. Welke ondersteuning krijgen leerlingen met dyslexie op Beekvliet?	5
Begeleiding	5
Faciliteiten	5
Tips:	6

1. Inleiding

Op Beekvliet willen we leerlingen met dyslexie de gelegenheid bieden op hun eigen niveau met hun beperking zo optimaal mogelijk te presteren. Om dit mogelijk te maken is dit dyslexieprotocol opgesteld. Het Protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs, ontwikkeld in opdracht van het ministerie van OCW en gepubliceerd op 1 december 2004 is als leidraad genomen bij de ontwikkeling en implementatie van het dyslexiebeleid.

2. Wat is dyslexie?

Definitie

Dyslexie is een complex probleem dat invloed heeft op het gehele functioneren van een leerling. Het komt voor in alle vormen van onderwijs en is niet gebonden aan intelligentie of sociaaleconomische achtergrond.

Gymnasium Beekvliet gebruikt voor dit protocol de volgende definitie van dyslexie: *'Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau'* (Stichting Dyslexie Nederland, 2008, p. 11).

De stichting Dyslexie Nederland spreekt van dyslexie als er wordt voldaan aan de volgende criteria:

- Er moet sprake zijn van een klinische score op het gebied van lezen en/ of spellen (achterstandscriterium). Dit betekent dat de beheersing van het lees- of spellingniveau significant onder het niveau ligt in vergelijking met een relevante referentiegroep (leeftijd- en opleidingsgenoten).
- De prestatie van de leerling mag niet (geheel) te verklaren zijn vanuit andere problematiek, ontwikkelings- of gedragsstoornis of slecht onderwijs. Echter, leerlingen met dyslexie kunnen ook een bijkomende stoornis hebben. Dan spreken we van comorbiditeit.
- Daarnaast moeten de problemen in het lezen en/of spellen hardnekkig zijn. Dit houdt in dat ondanks adequate instructie en taakspecifieke remediëring de lees- en spellingproblemen blijven bestaan.

Onderkenning

Bij ernstige vormen van dyslexie wordt de stoornis vaak al in het primair onderwijs erkend. Toch komt het ook geregeld voor dat bij leerlingen dyslexie zich pas in het voortgezet onderwijs manifesteert. Deze leerlingen hebben op de basisschool hun problemen kunnen camoufleren door het gebruik van compenserende strategieën. Pas op de middelbare school in klas 1 of hoger lopen ze, door de hoeveelheid teksten en talen met verschillende spellingsystemen, tegen de grenzen van hun compensatiemogelijkheden aan.

Gevolgen van dyslexie

De gevolgen die dyslexie kan hebben, verschillen per leerling. Hoeveel last een leerling heeft van zijn dyslexie hangt samen met de eisen die een specifieke situatie stelt aan zijn lees- en spellingvaardigheid. Daarnaast hangt deze last af van de mate waarin een leerling in staat is zijn problemen te compenseren, bijvoorbeeld door een grote woordenschat, goede metacognitieve vaardigheden, een sterk ontwikkeld visueel vermogen en een adequate toepassing van lees-, luister- en spellingstrategieën.

Problemen die vaak voorkomen bij dyslectische leerlingen zijn:

- problemen met taken, vakken en situaties die een beroep doen op de geletterdheid en het ervaren van hoge tijdsdruk bij het uitvoeren van talige taken en het maken van meer nauwkeurigheidfouten
- frustreren van talent; dyslexie kan de intellectuele of creatieve ontwikkeling van leerlingen hinderen.
- problemen met het behalen van schoolse kwalificaties die in overeenstemming zijn met de aanleg van de leerling.
- het ontstaan van problemen in het sociaal-emotioneel functioneren en de taak-werkhouding.

3. Wie wordt op Gymnasium Beekvliet als dyslectisch beschouwd?

Elke leerling met een valide dyslexieverklaring wordt op Beekvliet beschouwd als zijnde dyslectisch. De dyslexieverklaring is valide wanneer deze is uitgegeven door een BIG-geregistreerde GZ-psycholoog of orthopedagoog-generalist, die verbonden is aan een erkende praktijk of instelling. In de dyslexieverklaring moet aangegeven zijn welke belemmeringen de leerling ondervindt bij het volgen van onderwijs of het functioneren in de samenleving en welke maatregelen, faciliteiten en begeleidingsvormen voor de leerling noodzakelijk zijn.

Voor het toekennen van begeleiding en faciliteiten hebben wij minstens een verklaring nodig (voorzien van datum en handtekening van een bevoegd deskundige). Het bijgaande onderzoeksverslag kan van waarde zijn voor het bepalen van de meest passende begeleiding. De aangeleverde gegevens worden vertrouwelijk behandeld. De zorgcoördinator/orthopedagoog bekijkt de gegevens en controleert op geldigheid. Vervolgens worden deze gegevens verwerkt in ons digitaal leerlingvolgsysteem (magister) en wordt een kopie van de dyslexieverklaring in het dossier van de leerling bewaard. Deze gegevens worden beheerd door de afdelingsleider en zijn alleen toegankelijk voor de zorgcoördinator en mentor. De dyslexieverklaring is onbeperkt geldig.

4. Hoe signaleren wij dyslexie?

Van sommige leerlingen is op de basisschool vast komen te staan dat zij last hebben van dyslexie. Er zijn echter altijd leerlingen bij wie dyslexie pas later een belemmerende rol in hun leren gaat spelen. Om in een vroeg stadium onderwijskundige problemen te voorkomen, beschouwt de school het als haar taak om alle leerlingen begin klas 1 op dyslexie te screenen.

Screening klas 1

In het eerste trimester wordt er bij alle leerlingen in klas 1 een dyslexiedictee afgenomen. Het woorddictee, 'Twee Minuten Spelling', is een onderdeel van de Dyslexiescreening test (DST) (A.J. Fawcett & R.I. Nicolson, 2005). Leerlingen die in het dictee veel of opvallende fouten maken, worden nog een keer getest door middel van het Wonderlijke Weer dictee. Dit is een zinnendictee. Daarnaast wordt het onderwijskundig rapport van de basisschool geanalyseerd. Deze resultaten worden kritisch bekeken door de zorgcoördinator/orthopedagoog en die signaleert of de leerling in aanmerking moet komen voor een uitgebreider onderzoek. Dit wordt gecommuniceerd naar mentor en ouders. Mocht het nodig zijn dan kan de zorgcoördinator/orthopedagoog nog aanvullende gegevens verzamelen door meer onderdelen van de DST af te nemen.

Het vervolgonderzoek kan niet op Beekvliet plaatsvinden. Ouders worden geadviseerd met hun kind naar een orthopedagoog-generalist of GZ-psycholoog (BIG) die verbonden is aan een erkende instelling, te gaan. De kosten van het externe onderzoek zijn voor de ouders. Voor het verkrijgen van de diagnose Dyslexie moet worden voldaan aan de drie criteria die hierboven onder het kopje 'definitie' zijn beschreven. Daarbij moet dus rekening worden gehouden dat dyslexie niet alleen kan worden vastgesteld door het meten van het lees- en/of spellingniveau. De leerling moet ook voldoen aan het criterium 'hardnekkigheid'. Wanneer een leerling op de basisschool geen adequate instructie en taakspecifieke remediëring op individueel niveau heeft gehad, moeten leerling deze alsnog volgen. Wanneer na deze remediëring de achterstand blijft, kan dyslexie worden vastgesteld.

Signalering in hogere leerjaren

Het komt ook voor dat dyslexie pas in een hoger leerjaar bij een leerling wordt gesignaleerd. Deze leerlingen hebben hun zwakke lees- en spellingvaardigheid lang kunnen compenseren. Op een bepaald moment lopen zij toch vast omdat er hogere eisen gesteld worden aan taal- en leesvaardigheden. Signalen die kunnen wijzen op problemen zijn bijvoorbeeld: een leerling kan het werktempo in de klas of bij toetsen niet bijhouden, de leerling moet onevenredig veel tijd aan het huiswerk besteden, de cijfers voor de talen en/of zaakvakken dalen en/of de leerling vertoont faalangstig gedrag over zijn studieresultaten.

Wanneer ouder of docent dyslexie vermoedt, kunnen zij in eerste instantie contact opnemen met de mentor. De mentor gaat vervolgens in overleg met de

zorgcoördinator/orthopedagoog. Opnieuw worden de gegevens van de basisschool, screening en de observaties van docenten bekeken. Besloten kan worden of er eventueel nog aanvullende gegevens worden verzameld door het afnemen van onderdelen van de DST en het voeren van een gesprek met de leerling. De verzameling van gegevens wordt besproken met de mentor en met ouders en indien er een vermoeden bestaat van dyslexie wordt aan hen geadviseerd om met hun kind naar een orthopedagoog-generalist of GZ-psycholoog (BIG) die verbonden is aan een erkende instelling, te gaan.

5. Welke ondersteuning krijgen leerlingen met dyslexie op Beekvliet?

Begeleiding

Gymnasium Beekvliet vindt het belangrijk dat dyslectische leerlingen het onderwijs kunnen volgen waarvoor zij de capaciteiten hebben. De leerlingen moeten leren omgaan met hun problemen en door middel van het aanleren van compenserende strategieën en hulpmiddelen de functionele lees- en schrijfvaardigheid vergroten. Daarbij vinden we het belangrijk de eigen verantwoordelijkheid van de leerlingen te helpen vergroten.

Een dyslectische leerling heeft naast de ondersteuning die elke leerling krijgt, speciale begeleiding en/of faciliteiten nodig. Samen met de mentor en zorgcoördinator/orthopedagoog wordt besproken wat de leerling nodig heeft. Leidraad zijn daarbij de adviezen die voortkomen uit het dyslexie- / psychodiagnostisch onderzoek. Wanneer de onderzoeksgegevens en adviezen gedateerd zijn (bijvoorbeeld wanneer een leerling in de onderbouw van de basisschool is onderzocht), en de adviezen niet gericht zijn op het voorgezet onderwijs, kan worden aangeraden de adviezen te laten herzien door een orthopedagoog/psycholoog. Dit betekent niet dat het onderzoek opnieuw moet worden afgenomen.

Faciliteiten

Op Gymnasium Beekvliet hanteren we een aantal basisfaciliteiten die voor alle leerlingen gelden. Daarnaast zijn er voor een aantal leerlingen specialistische faciliteiten mogelijk die de basisfaciliteiten aanvullen. De specialistische faciliteiten worden overlegd met ouders, leerling en mentor, toegekend door de zorgcoördinator/orthopedagoog en vervolgens genoteerd in het logboek (magister).

Basisfaciliteiten

- Schoolbreed is afgesproken dat zoveel mogelijk teksten, toetsen, etc. voor leerlingen in lettertype Arial 12 gedrukt worden. Dit wordt ook gehanteerd bij het CE. Daarnaast zijn de proefwerken en overhoringen getypt en is de lay-out overzichtelijk;
- Extra tijd voor een proefwerk of overhoring, ook bij luistervaardigheid; De extra tijd bedraagt ongeveer 20% van de toets, dit komt neer op 5 minuten bij een overhoring, 10 minuten bij een proefwerk van 50 minuten, 20 minuten bij een proefwerk van 100 minuten en 30 minuten bij toetsen van 120 minuten of langer (bijvoorbeeld examens)
- In de proefwerkweek worden alle proefwerken in een apart lokaal gemaakt;
- Bij zaakvakken tellen irrelevante spelfouten niet mee;
- De leerling heeft het recht om per periode per vak één werk mondeling te doen (dit geldt niet voor werken in proefwerkweken).

Faciliteiten ten aanzien van de talen

- Bij de correctie van spellingtoetsen Nederlands worden spelfouten van luisterwoorden en inprentwoorden niet fout gerekend. Fouten tegen de betekenis, grammaticale regels en werkwoordspelling tellen wel mee;
- Bij de moderne vreemde talen tellen spelfouten half zo zwaar mee. Het eindcijfer mag voor maximaal 1½ punt beïnvloed worden door spelfouten. Fouten tegen de betekenis, grammaticale regels en werkwoordspelling tellen wel mee.

Specialistische faciliteiten

- Vrijstelling voor voorleesopdrachten;
- Vrijstelling voor het verplicht overnemen van aantekeningen in de les;
- Het gebruik van een laptop. Een leerling kan in de les gebruik maken van een eigen laptop. Bij proefwerken kan een laptop van school worden gebruikt. Tijdens proefwerkweken en examens heeft de school een beperkt aantal laptops beschikbaar;
- Het gebruik van luisterboeken;
- Het gebruik van ondersteunende dyslexiesoftware;

Vrijstelling voor de tweede moderne vreemde taal

In de bovenbouw van het VWO moeten leerlingen naast Engels een tweede moderne taal (Frans of Duits) volgen. Leerlingen met dyslexie hebben de mogelijkheid een vrijstelling aan te vragen voor deze tweede moderne vreemde taal. De leerling moet in plaats van de taal een vervangend vak kiezen. Op Gymnasium Beekvliet voldoen de leerlingen altijd aan deze voorwaarde, omdat ze als vervangend vak Grieks of Latijn kunnen inzetten.

Het verzoek tot ontheffing van de tweede moderne vreemde taal moet vóór 1 maart van het jaar dat de leerling naar de tweede fase gaat (klas 3) worden ingediend bij de afdelingsleider. Voorwaarde is dat de leerling steeds voldoende inspanning heeft geleverd voor de taal en de kansen van de leerling om een voldoende te halen voor de tweede moderne vreemde taal klein zijn.

Regels met betrekking tot het Eindexamen

Op basis van artikel 55 van het Examenbesluit hebben leerlingen met dyslexie tijdens het eindexamen recht op 30 minuten extra tijd. Sinds 2013 is Arial Puntgrootte 12 de nieuwe standaardletter voor het eindexamen. Vergrotingen zijn niet meer mogelijk. Andere aanpassingen kunnen alleen worden toegestaan wanneer ze in het rapport van de Orthopedagoog-Generalist of GZ-psycholoog (BIG) genoemd zijn. Tevens moet de leerling op school al geruime tijd (voorlaatste eindexamenjaar) met de hulpmiddelen hebben gewerkt. De correctievoorschriften met betrekking tot spelling gelden voor alle leerlingen, daarin zijn geen uitzonderingen voor dyslectische leerlingen. Wanneer een leerling gebruik wil maken van ondersteunende technologie moeten zij dit aan het einde van klas 5 aangeven bij de zorgcoördinator en examencommissie.

Spelling wordt tijdens het eindexamen streng beoordeeld. Wanneer een leerling twee keer dezelfde fout maakt, wordt deze ook twee keer meegerekend. Toch weegt de spelling nooit zwaarder dan ongeveer een tiende van het totaal te behalen punten. Dat houdt in dat er bij het uiteindelijke cijfer maximaal een aftrek kan zijn van rond één punt.

Om de leerlingen zo goed mogelijk voor te bereiden op het eindexamen worden tijdens de toetsen die vallen binnen het PTA (programma van Toetsing en Afsluiting) dezelfde correctievoorschriften gebruikt als in het eindexamen.

Tips websites

- www.masterplandyslexie.nl
- www.stichtingdyslexienederland.nl
- www.lexima.nl
- www.dedicon.nl
- www.dyslexieroute.nl
- www.passendlezen.nl
- www.readplease.com

Literatuur

- Fawcett, A.J., & Nicolson, R.I., (2015). *Dyslexie Screening Test*. Pearson.
- Henneman, H., Bekebrede, J., Cox, A., & de Krosse, H. (2013). *Protocol Dyslexie Voortgezet onderwijs: handreiking voor directie, middenmanagement en docenten*. Masterplan Dyslexie.
- www.stichtingdyslexienederland.nl